

Capítol 7 – SIMONE WEIL: OCCITÀNIA 1209, **FRANÇA 1940**

Simone Weil fou una destacada intel·lectual, molt versada en l'àmbit filosòfic i religiós, nascuda a París l'any 1909 i morta a Ashford (Gran Bretanya) l'any 1943, on s'havia exiliat després d'una breu estada als Estats Units amb la seva família, fugint de l'ocupació nazi per la seva condició de jueva. Des del mes d'Agost de 1940, arran de la caiguda de París fins a Maig de 1942 quan rebé el permís per a marxar de França, residí a Marselha, on establí en aquest "exili interior" amplis contactes amb la intel·lectualitat occitana de l'època. Per a Simone Weil fou una etapa molt curta, però molt fructífera en l'ampliació de coneixement. Analitzem les relacions intel·lectuals que mantingué i les idees que defensava sobre la civilització occitana.

Aquests vincles s'establiren sobretot a través de la revista mensual "Cahiers du Soud", on col·laborava un nodrit grup d'intel·lectuals que editaven articles amb un evident humanisme "mediterrani" que s'inspirava en la Grècia clàssica. Un dels grups de la revista defensava difondre l'esperit de l'"antiga pàtria occitana", on estaven representats entre d'altres en René Nelli o en Loïs Alibert.

L'edició 249 de la revista, editada l'Agost de 1942, fou un especial dedicat a la cultura occitana amb el títol de "Le génie d'Oc et l'Homme Méditerranéen". El gran estudiós sobre els Bons Homes, en Déodat Roché, escrigué dos articles: "Les Cathares et l'amour spirituel" i "Textes manichéens et cathares", i la mateixa Simone Weil mantingué una breu però interessant relació epistolar sobre el tema, demanant a en Déodat Roché, més informació sobre els Bons Homes.

Simone Weil escrigué dos articles en aquella edició, amb el pseudònim d'Émile Novis, titulats "L'agonie d'une civilisation vue à travers d'un poème épique" i "En quoi consiste l'inspiration occitanienne". Simone estava molt impressionada en haver llegit el poema èpic la "Cansó de la Crosada" l'any 1938, sobretot la segona part, escrita per un poeta anònim i contemporani dels fets narrats, partidari del comte de Tolosa.

Simone considerava que mitjançant un poema podem conèixer l'esperit d'una civilització, i que aquest llarg poema ens marcava clarament una societat digna d'admiració. Aquesta civilització occitana estava amarada d'uns valors cavallerescos, definits amb termes occitans com "pretz", "joia", "mercès" o "paratge" de difícil traducció a altres llengües.

L'ordre, la llibertat i la unió de classes eren vitals per a mantenir una pàtria basada en el "lengatge" comú, la llengua d'oc. Però les jerarquies en l'Occitània clàssica es basaven, no en el domini o la humiliació, sinó en la legitimació dels nobles. Un servent no se sentia inferior per obeir al seu senyor, i existia un respecte mutu (potser és aquest el vertader significat de "paratge"?).

El mateix comte de Tolosa, un cop perduda la ciutat durant la Croada, i havent perdut també gairebé tot el seu patrimoni, fou rebut amb honors i obediència pels seus vassalls d'Avinhon. Aquesta submissió era legítima, no per la força de les armes, sinó per la legitimitat dels actes del senyor. En canvi, les ciutats occitanes conquerides pels croats eren sotmeses a obediència amb

uns altres paràmetres, que eren la por, la humiliació i la repressió, com succeí a la mateixa Tolosa, malgrat les falses promeses de respecte del bàndol croat.

Simone Weil considerava que la Croada no fou religiosa. Es basava en què els mateixos nobles rebels occitans, quan guanyen alguna batalla, agraïen a la Verge Maria o als sants (termes contraris als dogmes dels Bons Homes) la victòria, mentre que els croats parlen més sovint de termes militars i polítics i poques vegades dels religiosos.

A l'Occitània anterior a la Croada, es produí un vertader Renaixement, que entroncava gràcies segurament a la seva situació geogràfica, amb la filosofia platònica (Simone adorava l'obra de Plató), els cultes místics de la Mediterrània Oriental, els corrents gnòstics, els druides i les arrels primigènies del cristianisme. Simone Weil considerava la civilització grega clàssica, com la més perfecta, i l'Occitània dels segles XI i XII com un intent d'enllaçar amb el classicisme grec, com un vertader Renaixement, que defensava un cert Humanisme sense menysprear el caràcter sobrenatural o religiós de la persona humana, com faria el posterior Renaixement del segle XV.

L'Imperi Romà, amb la seva força militar, havia interromput aquesta ideologia comuna a la Mediterrània, amb totes les variants i peculiaritats de cada territori, i ara la Croada contra els Bons Homes, també havia acabat per sempre amb aquest nou intent de l'Occitània medieval. Europa necessitava (i necessita) recuperar el seu equilibri i la seva llibertat espiritual, perduts en imposar la intolerància.

Perquè a Occitània, les ideologies no competien o es discutien. Simplement coexistien. Per això, catòlics i Bons Homes formaven una societat conjunta, i quan la Croada començà, pensaven que tots ells, "heretges" o catòlics eren atacats.

Però, quina opinió tenia finalment dels Bons Homes, a part de la persecució i la repressió? Simone se sentia atreta pel refús de la violència i la força (com els primers cristians) i de l'Antic Testament, tot un munt de narracions de matances cruels i venjatives, i per la combinació d'espiritualitat amb la vida quotidiana. Defensava l'estil de vida dels Bons Homes, totalment fos amb el tarannà de la societat occitana medieval i pel seu concepte d'"Amor", que identificava també amb l'expressat en època hel·lenística (potser un "platonisme cristià"?).

Una constant en l'obra de Simone és l'odi a l'ús de la força (Roma, la Croada...) pel seu pacifisme militant (se sentia molt atreta per la ideologia de Gandhi). Atiat per les promeses de l'Església catòlica del perdó del pecats i la salvació eterna, i també els guanys materials, l'exèrcit croat destruï d'una manera bàrbara tota una societat, que difícilment podrà mai ressuscitar.

Un article polèmic, escrit en plena Segona Guerra Mundial, i que fou censurat durant anys, "Quelques réflexions sur l'origine du hitlérisme", criticava el nazisme i els totalitarismes per l'ús de la violència i la força, però també culpabilitzava els estats nació sorgits en els últims segles, com França, que amb la seva política centralitzadora, la seva burocràcia i el seu militarisme, també reprimien moltes nacions, com Occitània, i impediè l'equilibri i la llibertat espirituals. Simone no dubtava de la integritat de França, però opinava que s'havien d'alliberar els llegats espirituals d'aquestes altres realitats nacionals pel bé de tothom.

Més enllà de la seva relació amb la civilització occitana, i malgrat la seva curta vida, escrigué una àmplia obra, sempre en temes filosòfics que abastà temes tan diferents com la religió (amb una

clara aproximació vers el cristianisme catòlic malgrat les seves arrels jueves), la situació de la classe obrera o el món clàssic grec. En la seva obra, publicada tota després de la seva mort, hom detecta una certa voluntat de reconciliar la civilització moderna amb la tradició cristiana, mitjançant la filosofia grega clàssica, sobretot el neoplatonisme. L'escriptor francès Albert Camus definí Simone Weil com "l'únic gran esperit del nostre temps".

Les seves idees sindicalistes i la seva militància d'esquerres empenyeren Simone Weil a la participació en la Guerra Civil Espanyola, primer com a periodista i després dins de la Columna Durruti, però restà molt impactada i criticà les matances absurdes i innecessàries que practicaren ambdós bàndols. Les seves idees pacifistes xocaven frontalment amb l'espectacle dantesco que ofería al món el conflicte espanyol.

Totes unes reflexions en molts aspectes, que en el nostre món d'avui, encara són molt vigents i ens poden ajudar a reflexionar.

SIMILITUDS CATALANES: No foren pocs els intel·lectuals catalans que marxaren a l'exili en els últims mesos de la Guerra Civil Espanyola, i residiren a Occitània i establiren uns contactes amb la intel·lectualitat occitana i francesa. Entre ells destaquem el cas de l'Artur Bladé, nascut a Benisanet, a la Ribera d'Ebre, però visqué uns anys a Montpelhièr a l'espera de poder marxar cap a Mèxic. Allà també conegué l'horror de l'ocupació nazi a França.

I en el proper capítol: Continuem amb els escriptors i en aquesta setmana de Sant Jordi, gairebé és obligat parlar d'un escriptor occità, un dels millors autors contemporanis en llengua occitana, de qui és commemorat aquest any el centenari de la seva mort.

Francesc Sangar. CAOC.